

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Naša vsak četrtak in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 8 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge isvenavstrijale. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Kata. Makretnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroska cesta štev. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije, za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglašne primeren popust. Inserati se sprejemajo do urede jutraj. — Ne zapre reklamacije so poštno proste.

Današnja številka obsega 12. strani.

Vabimo na letošnji glavni občni zbor „Slov. Straže“, ki se vrši v nedeljo, dne 13. oktobra v Mariboru v dvorani „Narodnega doma“.

Vspored:

Ob 10. uri predpoldne: sv. maša v kapeli frančiškanskega samostana.

Ob 10. uri predpoldne: občni zbor „Slovenske Straže“ z običajnim vsprejemom. (Poroča predsednik poslanec J. a. r. e.)

Ob 12. uri predpoldne: občni zbor Slovenske kršćansko-socialne zveze. (Govori poslanec dr. K. r. e. k.)

Ob 3. uri popoldne:

Slomšekova slavnost.

(Slavnostni govor. (Dr. Medved.) — Nastop mladine: Prizor v proslavo Slomška: Slomškovo rojstvo. — Petje šentjurskih in jarenskih pevcev. — Koncert mariborske narodne godbe.

Vstopnina k Slomškovi slavnosti: foteli 3 K, sedeži od 1. do 4. vrste 2 K, ostali sedeži 1 K, stojšča 40 vin.

Odbor.

U boj, u boj ...!

U boj, u boj, mač iz toka, braču, Nek Turčija zna, kako mremo mi.

Danes, ko smo začeli pisati te vrste, dne 1. oktobra, so došle važne novice iz Balkana. Vznemirjenje ljudstva je prisililo vlade do nenavadnih korakov.

Včeraj, dne 30. septembra popoldne je podpisal bolgarski kralj ukaz, s katerim se sklicuje vse vojaštvo pod orožje. Bolgarska vlada ujemljuje ta ukaz s tem, da je Turčija okoli Adrianopela in ob bolgarski meji zbrala toliko vojaštva, da se čuti Bolgarija v nevarnosti. Vsled tega je odredila splošno mobilizacijo.

Istotako je tudi srbski kralj odredil splošno mobilizacijo ter za dne 4. oktobra sklical skupščino. Srbska vlada opravičuje mobilizacijo s tem, da je veliko turškega vojaštva zbranega na srbski meji in v sosednjem okraju Kosovo. Sovraštvo turške vlade proti Srbiji se je pokazalo tudi s tem, ker ni dopustila prevoza srbskega vojnega materiala skozi turške pokrajine.

Vojska še včeraj, dne 30. septembra, ni bila napovedana. Kaj se je zgodilo danes, še ne vemo. Poročali bomo o današnjem dnevu v drugem odstavku ali pa med najnovejšimi vestmi.

V Bosni, posebno v mestu Sarajevo, vlada velikansko razburjenje radi vojnih vesti, ki prihajajo tje-kaj iz Srbije. Z vsoto gotovostjo se trdi, da bo Srbija danes, dne 1. oktobra, napovedala Turčiji vojsko.

V Črni gori se pripravlja ljudska vstaja, ki bo tudi zahtevala vojsko s Turki. Enake vesti prihajajo iz Grške. Ves Balkan je v plamenu. Vse je vznemirjeno. Navdušenje med ljudstvom za vojsko proti Turčiji je velikansko.

Ko je prišla včeraj vest o bolgarski in srbski mobilizaciji na Dunaj, je ravno zboroval vojaški odsek avstrijskih delegacij. Takoj so obsipali delegatje ministra zunanjih zadev, grofa Berhtolda, ki je odgovoril:

„Doseđaj nam je došlo samo iz Zofije poročilo, da se je dal tam ukaz za splošno mobilizacijo, ki se mora še danes izvršiti. Iz Belgrada in Aten še nimamo sličnih poročil, čeprav je tudi tam položaj skrajno napet. Opozarjam samo, da je še med mobilizacijo in začetkom vojske vendar razloček in trdil se bom, da ohranimo še kljub temu mir.“

Tako naš zunanji minister. Med tem se je izvedelo, da je vendar že tudi Srbija mobilizirala. Za Srbijo pa prideta gotovo še kmalu Črna gora in Grška. In Avstrija? In Nemčija? In Italija? In Rumunija? In Turčija? In vsi drugi? Skoraj gotovo je, da pride do vojske balkanskih držav s Turčijo, da potem Avstrija ne bo dolgo gledala, da nam te države pred nosom igrabijo sosednje turške kraje v Albaniji in Makedoniji, osobito Sandžak, Novibazar, katerega smo že leta 1878 zasedli, a

ga povodom popolne polastitve Bosne in Hercegovine zopet odstopili Turčiji. In če Avstrija poseže vmes, potem pride gotovo za nami tudi Rusija, nenasitna Italija in Rumunija. Stojimo torej pred nepavladno resnimi dogodki. Toda namesto da ugrabimo, je boljše, da počakamo nadaljnjih poročil o dogodkih današnjega dne. Ti nam bodo podali že jasnejšo sliko o razburkanem položaju na Balkanu.

Zanesljiva poročila pravijo, da je tudi Grška in Črna gora že dne 30. septembra izdala ukaz za mobilizacijo. Potemtakem so vsi štirje turški sosedje na Balkanu stopili naenkrat pod orožje, kar je znamenje, da so se že prej med seboj domenili in da je obstojala že več časa med njimi tajna zveza.

Zelo vznemirljiva je vest, ki pa se obistinuje, da je tudi Rusija odredila delno mobilizacijo v krajih, ki mejijo na Avstrijo. To bi kazalo, da je tudi Rusija spoznamljena s balkanskimi državami ter nas hoče z vojski ob meji zadrževati, da bi se ne vmešavali v vojsko na Balkanu. Toda ako pride do vojske, je veliko vprašanje, ali se bo Avstrija dala odvrniti, da bi ne varovala na Balkanu svojih koristi. Obenem pa je ruska mobilizacija najlepši dokaz, kako se začenja položaj zapletati ter vedno več držav pritegniti v vojskino vrenje.

Turčija, ki je imela že mnogo vojaštva mobiliziranega, je sedaj odredila mobilizacijo cele turške armade. S tem je nevarnost, da nastane velika krvava vojska, vedno večja.

Bolgarska vlada je odpoklicala iz Carigrada svojega odposlanika in govori se, da so tudi nekateri drugi poslaniki baje že odpotovali. V slučaju vojske se bo bolgarski kralj Ferdinand, srbski kralj Peter, grški kralj Jurij in črnogorski kralj Nikita postavili na čelo svojih armad, ker upajo s tem sigurneje premagati Turčijo.

Kaj hočejo?

Vsi balkanski narodi so navdušeni, da se začne vojska proti Turčiji, ker je morila njih brate, ki žive v Turčiji. Da se začne vojska, v tem so si edini, toda težja bo edinost, ko si bodo delile balkanske države turške pokrajine, ako zmagajo. Bolgarija bi rada imela del Makedonije, istotako Rumunija, Srbija hoče tudi del Makedonije ter Albanijo do Sredozemskega morja, istotako hoče Črna gora del Makedonije, Grška pa del Albanije ter nekatere turške otoke, n. pr. Kreto, na kateri prebivajo Grki. Rusija bi rada Dardanele, a Avstriji bi se tudi del Albanije in Makedonije prilegel. Večja nevarnost je torej tedaj, ko se bo države v slučaju srečne vojske pripravljale, da si razdelijo plen.

Položaj v Bolgariji.

Iz Zofije, glavnega mesta Bolgarske, se poroča 30. septembra: Po 6. uri zvečer so se pred poslopjem vojnega ministrstva zbrale velike množice, so napravile obhod po mestu in klicale: „Živio armada! Živio kralj Ferdinand! V Carigradu! Smrt onim, ki davijo naše brate v Makedoniji!“ V drevoredu princea Borisa je imel nek dijak na tisočero razburjeno množico nagovor, v katerem je rekel, da bolgarski narod z navdušenjem pozdravlja močati korak svojega kralja. Velika množica ljudstva je šla nato pred kraljevo palačo, kjer se je kralja Ferdinanda viharno pozdravljalo. Tudi pred hišo italijanskega poslaništva je množica veselo vsklikala in pozdravljala Italijane. Kralju Viktorju Emanuelu in Italiji je klicala množica gromoviti „Živio!“ Istotako so dijaki pred ruskim poslaństwom priredili viharne pozdrave Rusiji. Turško poslaništvo je čuvala močna četa policajev, ki je zabranila, da razjarjena množica ni napadla poslaništva. Načelnika vojaškega generalnega štaba, Fičefa, je ljudska množica na ulici viharno pozdravljala. Ljudstvo upa, da bo mobilizaciji sledila takoj tudi napoved vojske. Prvo navdušenje med ljudstvom je velikansko. Mnogo hiš v mestu so pripravili za razsvetljavo.

Položaj v Srbiji.

Iz Belgrada poročajo: Vest o splošni mobilizaciji je došla sem zelo nenadoma. Širša javnost, in sicer posebno trgovci, so bili od izjav ministrskega predsednika Pašića pomirjeni in nihče ni mislil na take vladne odredbe in to tem manj, ker se je vse te vesti uradno do zadnjih dni zanimalo. Ne more se trditi, da bi bilo resno misleče srbsko meščanstvo za vojsko navdušeno, vtis pa, ki ga je napravil glas o vojski, je srbske trgovce zelo potrl. Trgovski krogi upajo, da bo ostalo samo pri mobilizaciji, velika denarna škoda pa se že vidi naprej.

Avstrija meri z Ogrsko, Hrvaško ter Bosno in Hercegovino vred 676.545 kvadratnih kilometrov. Naša država je v stanu v slučaju vojske razpolagati z armado, ki šteje približno 1 milijon mož; velikih trdnjav ima naša država 11. Vseh bojnih ladij šteje sedaj Avstrija do 120.

Bolgarija meri 96.345 kvadratnih kilometrov in šteje 3.800.000 prebivalcev. Po veri se ločijo prebivalci sledeče: 79% pravoslavni kristjanov, 1% katoliki, 19% mohamedancev, 1% judov; po narodnosti je 1/4 Bolgarov in 1/4 Turkov. Skupnega vojaštva ima Bolgarija 332.000 mož pehote in 6000 jezdecev. Topov zmora Bolgarija 720. Vojaštvo je razdeljeno v 144 bataljonov, 36 stotnij s strojnimi puškami, katerih ima 144, 37 eskadronov, 18 poljskih, 18 gorskih ter 9 haubičnih baterij.

Srbija meri 48.303 kvadratnih kilometrov in šteje 2.900.000 prebivalcev; od teh je 93% Srbov, 3% Rumuncev, 2% cigánov, 1% judov in drugih narodnosti. Po veroizpovedanju se ločijo v 99% pravoslavni kristjanov, 1% katoličanov. Vojska moč Srbije znaša približno 300.000 mož, črna vojska ni všteta.

Črna gora meri 9.080 kvadratnih kilometrov ter šteje 300.000 prebivalcev. Govorijo skoraj vsi svoj lastni črnogorski jezik in se odlikujejo posebno po svoji vstrajnosti in zgodovinsko znanem junaštvu. Po veroizpovedanju se ločijo v 88% pravoslavni, 6% mohamedanci in 5% katoličani. Vojska moč Črne gore obstoji v njeni „milici“, po naše deželni armadi, ki šteje 4 divizije, 11 brigad, 56 bataljonov; skupno šteje njena vojska moč okrog 50.000 mož.

Rusija, katera meri skupaj 22.874.461 kvadratnih kilometrov, ali pa toliko kot dve tretjini Evrope. V vseh svojih pokrajinah ima Rusija okrog 140 milijonov prebivalstva, od teh je 110 milijonov Slovanov. Rusija razpolaga v slučaju vojske z armado, ki šteje 4—5 milijonov mož, 260.000 konjenikov in 6000 topov. A Rusija mora imeti svoje čete razvrščene po mnogih krajih obsežne države in ji je torej nemogoče, postaviti vso armado nasproti enemu sovražniku.

Rumunija meri 131.353 kvadratnih kilometrov, katero ozemlje poseda nad 7 milijonov ljudi, ki so večinoma Rumunci. Po veri so: 91% pravoslavni, 149 tisoč katoliki, drugi so protestanti, judi, mohamedanci itd. Vojska moč Rumunije znaša v vojskinem času do 300.000 mož, ker je potrjen vsak državlján vojaški službi.

Grška obsega z otoki vred, ki spadajo k njej, 64.759 kvadratnih kilometrov ozemlja. Prebivalstva šteje 2.600.000; poleg 225.000 Albancev pripadajo prebivalci po večini vsi h grški narodnosti; število Turkov, Italijanov in Srbov je majhno. Število katoličanov znaša 35.000, vsi drugi prebivalci pripadajo po večini grško-pravoslavni veri. Bojna moč Grške stoji na precej slabih nogah. Grška razpolaga le z armado, ki šteje 75.000 mož. Novi brambni zakon, po katerem bi štela Grška 298.000 mož vojske, še ni izpeljan.

Italija meri 295.465 kvadratnih kilometrov, prebivalstva šteje okroglo 35 milijonov duš. 99% je Italijanov; 97% vsega prebivalstva je katoliške vere. Vojska moč Italije v slučaju vojske bi bila sledeča: pehota 512.000 mož, 94.000 konjenikov, 1242 topov, milice ali deželne brambe 208.000 mož, ista 17.000 konjenikov in 366 topov, črne vojske okrog 380.000 mož. Pomisliti pa moramo, da je mnogo italijanskega vojaštva v Tripolitani in da je vsled tega bojna moč Italije zelo zmanjšana.

Turčija, in sicer evropski del, obsega 175.500 kvadratnih kilometrov; prebivalcev šteje 6.500.000. Nekaj nad polovico prebivalcev je mohamedanske vere, 1/4 pa kristjanov, 5% vsega prebivalstva je katoličanov, drugi pripadajo raznim veroizpovedanjem. — Svojo armado je dala Turčija leta 1909 po nemškem vzorcu preustrojiti, a ta preustrojba je še le v malo izpeljana. Evropska Turčija ima 3 velike armadne zbornice po starem in 7 po novem bojnem ustroju. Skupna bojna moč Turčije znaša v slučaju vojske okrog 500.000 mož. Turčija je v stanu postaviti napram svojim sovražnikom nasproti armado, ki bi štela 620 bataljonov pešcev, 163 eskadronov konjenice, 186 baterij topništva in 137 strojnih pušk, to se pravi nad 450.000 pušk, 21.000 jezdecev in 1050 topov. Turčija ima le to težavo, da se njene čete ne dajo posebno hitro zbrati na kako bojno pozorišče, ker so čudno raztresene po